

PILAR AGRAMUNT, LA MODISTA DE LES NÚVIES

ANNA MARSAL

La senyora Pilar camina amb pas feixuc però ferm pel passadís. No surt al jardí però el contempla, ja que és un dels racons de la casa que més li agrada. A punt de fer els noranta anys, viu sola i és ben autònoma. Puja i baixa les escales que separen el pis del cosidor un parell de vegades al dia i té per mà els mostraris de teles dels últims anys, els àlbums de fotos d'alguns dels seus vestits i sobretot les fotografies familiars, especialment dels seus néts. Dins l'armari de l'emprovador —que fins no fa gaire encara rebia clientes— hi té peces fetes a mida, algunes sense acabar, algunes per estrenar, i les portes decorades de reculls de fotografies de moda actual i jocs de paraules de la premsa, fins i tot de futbol.

És una dona menuda, amable i amb molta memòria. Parla amb senzillesa del seu ofici, modista, que va començar als onze anys i va deixar tot just l'any passat.

Treu unes galetes i seiem per encetar una conversa que passeja entre el passat i el present, els records més antics, i els detalls d'alguns dels seus vestits preferits, les seves aprenentes, i les cosidores, que tantes n'ha vist passar. «He vestit mares i filles», explica, «i moltes de les meves clientes ja són mortes», afegeix amb una certa melangia. «És que he viscut massa», constata somrient.

— Modista no... i modista sí.

— «La meva mare era modista d'afició. Només havia anat un hivern de petiteta a un costi-

dor. Vivíem en una masia i potser sí que érem pobres de diners... Ara la gent són pobres d'altres coses... Es feia la seva roba i es prenia les mides amb una veta. Quan vam anar al poble, a Santa Margarida de Montbui, les veïnes li deien: “Si et fas els vestits també me'ls pots fer per mi!”. I va començar a fer-ne per a les veïnes».

«Va anar a Igualada a aprendre amb una modista que es deia Mascaró i que vivia al carrer de Sant Agustí. Li va ensenyar el Corte Ruiz, que no mesurava amb centímetres: era una cinta de xarol negre plena de lletres. Parlo dels anys trenta. Va arribar a cosir molt, la mare. Quan s'atansava Festa Major o Nadal, feia capcinades a la màquina de cosir, posava el cap a sobre la màquina, feia una dormideta i... au tornem-hi! Jo, que la veia, deia que això no ho resistiria. “No, no, no seré modista, no...”, pensava, i modista sí».

«Quan vaig tenir els onze anys, vaig començar els estudis de segona ensenyança a l'Institut Garcia Fossas. Jo el que volia era ser mestra, però quan es va acabar la Guerra Civil van tancar l'Institut i no hi vaig tornar... Va ser tancat durant trenta anys».

No tenia gaire més de 12 anys quan va posar-se a treballar. La primera feina que va fer després d'estar a pagès va ser a Igualada, a casa de la Rosa Roca, on feia mitja. «Em vaig fer un bon tip de fer jerseis. Fent mitja anava molt de pressa, i quan es van acabar els jerseis, vam entrar a la fàbrica de cal Roca, de gènere de punt, on feien samarretes i cobrers. A la fàbrica em van posar a atacar caps i cosir botons, i no m'agradava. Fent mitja havia

guanyat unes quaranta pessetes la setmana i a la fabrica només en donaven deu a les aprenentes, encara que a mi me'n donaven quinze perquè anava molt de pressa».

Tot i que a la seva mare no li va agradar gaire, perquè deia que perdria ofici, la senyora Pilar va anar a Tortosa, «a ajudar una cosina que era casada i havia de tenir una criatura. Tenia quinze anys. El tracte va ser que jo l'ajudaria a fer les feines de casa i a les tardes aniria a cosir. Així va ser. Feia de minyona sense paga, però estava molt bé amb la meva cosina germana. A les tardes, de tres a set anava a cosir, dissabtes i tot, diumenges no. Era un gran cosidor, amb unes quantes aprenentes. La modista, Maria Cinta Gombau, em feia fer de tot, vores, picats de solapa, traus... Allí vaig aprendre l'ofici, tot i que jo ja sabia fer anar la màquina de cosir cap als deu o dotze anys. Tot el que fèiem era de franc, però a mi després em va ensenyar el Corte Martí».

Amb dinou anys va tornar a casa i de seguida va tenir feina per les coneixences de la seva mare. «Quan vaig tornar a Igualada era l'any 1944 i sempre més he treballat de modista. A la primeria, abans de tallar la roba, ho ensenyava a la mare, que em donava el vistiplau. Els primers vestits els cobrava a 25 pessetes».

«Les primeres clientes van ser les veïnes de sota casa, i després la Montserrat, una cosina germana que viu a Vilanova, a qui encara vesteixo. Generalment les clientes que tenia, però, són mortes».

— Cosidores i aprenents.

«Als vint-i-cinc anys em vaig casar. Aleshores vaig fer un salt molt gros. La parròquia va anar augmentant, vaig donar un sou a la meva mare i sempre em va ajudar a cosir. De casada anava a dormir a les onze i, quan vam tenir una estufa en lloc del braser, em llevava a les sis, i treballava totes les hores que podia». Va viure sempre amb els sogres, primer a la plaça de Sant Agustí i després al carrer Prat de la Riba, i treballava a casa, amb un despatx, un emprovarador i un cosidor propis. «No sé les hores que cosia, però ho deuria fer bé,

perquè tenia molta feina. No vaig posar mai cap rètol enlloc, però venia molta gent».

Va tenir dones a cosir a casa, un parell o tres eren del «cuartel» de la guàrdia civil. També havia tingut aprenentes, dones que venien a hores i algunes que feien la feina a casa seva. «Una de les que cosia a casa ho feia molt bé, va treballar trenta anys per a mi. El que m'ha fet més feliç sempre ha estat davant del taulell, tallant. Cosir no m'agrada tant; de fet he cosit per necessitat. Vaig tallar dotze anys per a la gent que s'ho cosia a casa. N'hi havia que ho feien bé, però moltes ho feien ben malament... El 1967 vaig plegar de tallar i ho vam tornar a fer tot nosaltres».

Hi ha qui la recorda pel seu pas per l'Ateneu Igualadí, al qual sempre havia estat molt vinculat el seu home, però no hi va posar els peus mentre va dir-se Centro Nacional. «Quan van recuperar l'Ateneu, cap al 1977, el meu home ja estava malalt i li vaig dir: "Ara ajudaré jo l'Ateneu", i em va dir: "I què faràs?". "Un cosidor", li vaig respondre. Ell se'n va riure. Vaig portar el cosidor de l'Ateneu des del 1980 al 1994, i hi havia arribat a tenir fins a trenta nenes».

La situació laboral canviava amb els anys, i va haver de regularitzar-se: «Em vaig apuntar a la Seguretat Social, als autònoms, i llavors van fer una llei que deia que s'havia de cotitzar com a mínim deu anys. Aleshores tenia 54 anys, i després ho van allargar a quinze; per tant no em vaig poder jubilar fins als 69».

— La modista de les núvies.

Hi ha qui l'ha anomenat la modista de les núvies, i fins fa sis o set anys encara en va fer, de vestits de noces: «La majoria de les modistes no volien fer vestits de núvia perquè tenien por, però jo no n'era, de poruga. Hi havia la por de quedar malament. Als casaments les dones hi anaven a badar, i algunes a criticar».

«Abans, les núvies es casaven de negre, però en vaig fer pocs, potser tres o quatre. De blancs, en canvi, més de cent. Tots els vestits eren diferents; només en vaig fer un que era igual que un altre.

En aquest vestit de blonda (foto de 1960) vaig fer servir trenta metres de tul, i no és tallat recte, no, que va fent escala.... I aquest (foto de 1987) és un dels vestits més macos que he fet, amb un cobrellit d'una gent rica de Barcelona. Una núvia va voler que anés a Barcelona a veure el vestit d'un *modisto*, i li vaig dir que no!».

A Barcelona hi anava a comprar gènere, teles i brodats. S'hi arribava primer amb tren —«tres hores durava llavors el trajecte!»— i després amb cotxe, i fins fa ben pocs mesos el viatjant d'alguna casa encara li guardava els mostraris. «He vist plegar La Física, al carrer de Portaferrixa, Can Badia, a la Gran Via; també anava a Santa Eulàlia, que està al passeig de Gràcia, a Cadena, a la Rambla de Catalunya, a Zurita i després a Gratacòs, al passeig de Gràcia. Feia servir especialment cotó, llana i seda, i batista. Ara hi ha polièsters que abans eren molt mal forjats i ara són molt macos».

Era una modista força ràpida: «Tallava que ja els anés bé el vestit i solíem necessitar dues proves per deixar-lo acabat, tot i que alguna vegada havia fet patrons, si el vestit era molt complicat. En una casa de Barcelona venien patrons de París i n'havia comprat uns quants, però en realitat els treia jo. Si veig un vestit, en sé treure els patrons».

De vestits i famílies curioses en té una bona colla de records: «He fet el vestit de núvia de cinc germanes, el de mares i després les seves filles... Feia el vestit a casa, el guardava, i jo les anava a vestir una hora abans del casament, amb el siscentó els el portava... Que atrevida que era!... Més endavant ja se l'emportaven elles, el dia abans. He tingut clientes de totes les categories socials. He vestit senyores riques... i les seves minyones».

Té fotos de pràcticament tots els vestits de núvia que ha fet, les primeres de fotògraf, i més endavant ja fetes per ella, repartides en quatre àlbums sencers amb els detalls dels acabats, records de dies inoblidables per a les núvies i petits trossets d'ella mateixa, de la seva traça, del seu saber fer. No són però només un mostrari, són una petita història local i personal que, sense voler, ens parla

també de la moda de núvia, que evoluciona amb el temps, des dels primers retrats dels anys cinquanta fins als darrers, arribant al 2000, on progressivament es veu com desapareixen les cues, els vels, arriben els barrets i els tocats, els llaços grans a la cintura, els braços descoberts, els vestits curts, després les esquenes obertes, el vestit llis, els colls rectes... tota una història que s'encavalla amb la vida de qui els ha donat forma.

M'acomio de la senyora Pilar amb una abraçada. Somriu i m'observa amb una mirada franca i sincera que a vegades sembla passejar-se pels records que té ben clars i ordenats. Marxo coneixent només petits retalls d'una llarga vida de betes, fils i vestits de núvia, amb anècdotes per omplir llibres sencers després de noranta anys a l'esquena i més de setanta tallant i cosint, per a senyores i per a minyones.

ANNA MARSAL (Igalada, 1984) és llicenciada en periodisme. Després de treballar com a cap d'informatius a Ràdio Valira d'Andorra i com a directora d'anoiadiari.cat a Igualada, va viure més de quatre anys a Alemanya, on va treballar en una revista digital a més de la VHS Mönchengladbach i de Colònia. De retorn a Igualada, actualment és la responsable de comunicació de la Unió Empresarial de l'Anoia.